

безпечно і смертельну загрозу, що зусиль національних поліцейських організацій і представників правосуддя явно недостатньо» [16].

Німеччина накопичила достатній досвід правового і організаційного забезпечення боротьби з торгівлею жінками і, мабуть, найгостріше усвідомлює потребу кардинального вирішення проблеми. Саме ФРН об'єктивно може стати локомотивом при здійсненні загальноєвропейської програми протидії цьому злочину.

Список літератури:

1. Frauenhandel wirksam bekämpfen. Bonn, 1999.2. Frauenhandel ist Frauenverachtung. Bonn, 1999. 3. Frauenhandel, der zu Zwangsprostitution führen kann.- Bonn, 1999. 4. Украина – в списке поставщиков секс – рабынь // День. 2000. 25 марта. 5. Bericht der Sachverständigen im Familien – und Frauenauusschuss des Parlaments in Bonn, 27 Mai 1998. Bonn, 1998. 6. Горбунова О.Г. Міжнародні документи та законодавство зарубіжних країн стосовно проституції, торгівлі жінками та змушування їх до роботи у секс – бізнесі // Боротьба з торгівлею жінками: проблеми вдосконалення законодавства та завдання органів внутрішніх справ України. X., 1999. 7. Besonders viele Fälle von Frauenhandel //Berliner Zeitung. 1998. 8 Sept. 8. Проституція – важливіший елемент криміногенної обстановки// Боряба с преступностью за рубежом. 1991. №5. 9. Butterweck V. Frauenhandel, Sextourismus und Prostitution in der bayerisch-schechischen Grenzregionen: Möglichkeiten für eine grenzüberschreitende Zusammenarbeit. München, 1999. 10. Wiczorek E. Strafrecht: Kurzlehrbuch mit Erläuterungen zum Besonderen Teil des StGB. Stuttgart, 1980. 11. Die Straftat einer «Förderung der Prostitution» gemäss Art. 180a Strafgesetzbuch – ein gefährlicher Straftatbestand für Glubbetreiber und Inhaber von Bordellen. Baden-Baden. 1992. 12. Strafgesetzbuch // Strafrecht. Baden-Baden, 1992. 13. Gesetz über Ordnungswidrigkeiten // Strafrecht. Baden-Baden, 1992. 14. О профилактике и мерах государственного принуждения в борьбе со СПИДом// Проблемы преступности в капиталистических странах. М., 1989. №11. 15. Schwerdfelder W. Probleme bei der Bekämpfung des Menschenhandels aus Sicht der Polizei. Bonn, 1998. 16. EU beschließt Aktionen gegen den Frauenhandel // Die Welt. 2000. 2 Febr.

Надійшла до редколегії 20.06.2000

*І.В. Арістова, канд. техн. наук,
доцент каф. прикладної математики
Ун-ту внутр. справ*

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ ОРГАНАМИ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Організація Об'єднаних Націй (ООН) розділила всі транснаціональні злочини на 17 груп, у тому числі: «відмивання» грошей, тероризм, незаконна торгівля зброєю, комп'ютерна злочинність, незаконна торгівля наркотиками, торгівля людьми, торгівля людськими органами, викрадення літаків, морське піратство, захоплення наземного транспорту, шахрайство зі страховкою, екологічна злочинність, крадіжка творів мистецтва і предметів культури, крадіжка

інтелектуальної власності, фальшиве банкрутство, проникнення в легальний бізнес, корупція й підкуп громадських і партійних діячів.

Класифікація транснаціональної злочинності, розроблена ООН, демонструє, на скільки сильний вплив злочинності на життя приватних осіб, на окремі галузі економіки і світове господарство в цілому. Її тягар – величезний і у майбутньому може стати для людини нестерпним. І люди, і організації повинні негайно діяти, щоб захистити себе від загрозливих небезпек. Міжнародне співробітництво, що посилюється, слід усвідомити як необхідну умову для боротьби з міжнародною злочинністю. Комісія ООН по боротьбі зі злочинністю і кримінальному судочинству вважає, що невідкладно необхідно видавати злочинців або переслідувати їх у судовому порядку, оперативно обмінюватися інформацією і забезпечувати технічну взаємодопомогу, посилити заходи щодо контролю перетинання кордонів для злочинців, контрабандистів вогнепальної зброї, вибухових речовин, а також речовин, що можуть бути використані у виробництві ядерної, біологічної і хімічної зброї, і підсилити їх виявлення.

Беручи до уваги рекомендації Комісії ООН, вважаємо за необхідне розглянути проблему оперативного обміну інформацією між правоохоронними органами різних країн. Актуальність такого дослідження визначається також тим, що в багатьох країнах здійснюється становлення, розвиток інформаційних суспільств, основою соціальної структури яких є інформація. Тенденція зростання ролі інформації в житті суспільства служить підставою для висновку про те, що в сучасних умовах найвищого рівня цивілізації досягає та держава, що буде мати у своєму розпорядженні найбільш якісну інформацію, освоювати її швидше, у повному обсязі й ефективно використовувати для досягнення загальнолюдських цілей. Істотною характеристикою інформаційного суспільства є інформаційні технології, що використовуються в процесі прийняття рішень. Якщо роль «майстра» в інтелектуальній технології грає теорія прийняття рішень, інформатика, різноманітні галузі права, економіки, соціології, психології, тобто синтез природних, технічних і суспільних наук, то роль «інструмента» виконує комп'ютер.

Уявляється доцільним застосування інформаційного підходу до рішення проблем транснаціональної злочинності органами внутрішніх справ України і міжнародними правоохоронними органами. Особливість інформаційного підходу в тому, що він указує нетрадиційний спосіб найбільш широкого узагальнення особливостей і відношень досліджуваних об'єктів. Аналізуючи становлення інформаційного підходу як загальнонаукового пізнавального засобу, точніше зв'язувати його з процесом кібернетизації всіх галузей науки, наукового пізнання в цілому. Поряд із власне науковими передумовами і чинниками становлення інформаційного підходу існували і позанаукові, що пов'язані із соціальними процесами широкого масштабу. Це, у першу чергу, помітне зростання за останні десятиріччя загального

обсягу інформації в суспільстві та її ролі в соціальному розвитку. В умовах науково-технічної революції повною мірою проявилася та обставина, при якій оптимальність управління складними соціальними процесами будь-якого характеру прямо залежить від ефективності інформаційного забезпечення управління. З іншого боку, все більш помітним стає зростання динамізму в сфері соціальної інформації, інтенсифікація її потоків і диференціація її видів.

Сфера продуктивності інформаційного підходу в науці неухильно розширювалася, включаючи як технічні дисципліни, так і дисципліни якісно іншого характеру – природничі, гуманітарні та соціальні. Інформаційний підхід дозволяє дослідникам побачити щось нове й істотно важливе навіть у давно відомих і, здавалося б, добре вивчених явищах природи, суспільства, людського пізнання. Власне кажучи, саме в цьому полягає евристична цінність, плодотворність інформаційного підходу. Проте варто зауважити, що тільки в органічному взаємозв'язку з іншими загальнонауковими конструктами, тільки в іманентній єдності з ними інформаційний підхід може грати помітну роль у процесі прийняття рішень. Вважаємо за необхідне відзначити, що подальший розвиток інформаційного підходу тісно пов'язаний з виконанням кардинального завдання – поглибити взаємодію суспільних, природничих і технічних наук.

Ефективність прийняття рішень в органах внутрішніх справ визначається не тільки удосконалюванням інформаційних технологій, але й раціоналізацією того соціального середовища, куди ці технології «вбудовуються». Таким чином, мова йде про комплексне розв'язання цих двох кардинальних завдань з урахуванням прямих і зворотних інформаційних зв'язків, використовуючи при цьому синтез знань із різноманітних галузей. При цьому здійснюється технологізація вирішення завдань, що спирається на ідею використання знань про предметну галузь, де виникнуло завдання, і знань про те, як вирішують подібні завдання. Цей підхід характерний при створенні інтелектуальних систем, саме їм належить майбутнє.

Поставимо акцент у дослідженні на аналізі соціального середовища, куди «вбудовуються» інформаційні технології, а також на напрямках його удосконалювання. «Головна мета діяльності органів внутрішніх справ полягає в забезпеченні громадського порядку на всій території держави» [1, с.61]. Однією з основних функцій органів внутрішніх справ є своєчасне виявлення, розкриття і розслідування злочинів, розшук осіб, що їх вчинили. По суті, функції органів внутрішніх справ становлять собою сукупність способів, методів, прийомів і дій, за допомогою яких виконуються завдання і досягаються цілі органів внутрішніх справ [1]. Як уже підкреслювалося, діяльність ОВС у значній мірі визначається інформатизацією управлінської діяльності, що пов'язана з упровадженням нових технологій управління, що засновані на сучасних інформаційно-комунікаційних технологіях, а також із системним поглядом на процес прийняття рішень в органах внутрішніх

справ. Проте інформаційна політика, що проводиться Міністерством внутрішніх справ України, повинна включати не тільки техніко-технологічну складову, але і соціально-політичну, що враховує і погоджує інтереси людини–суспільства–держави.

Проблема використання комп'ютерів у необчислювальних завданнях тривалий час була на периферії. Для її рішення необхідні інтегровані бази даних і інтеграція за технікою. Саме проблема «особистість-суспільство» є одним із спонукальних мотивів інтеграції. На основі індивідуальних знань необхідно також створювати інтегровану систему знань. Правоохоронним органам у боротьбі з транснаціональною злочинністю необхідні, насамперед, довідкові правові системи. Щодня у світ виходить безліч законів, постанов, інструкцій та інших нормативних документів, що регулюють діяльність державних органів, громадян у багатьох країнах світу. І всі ці документи розсосереджені по різних періодичних виданнях, ознайомлення з законодавчими новачками перетворюється сьогодні в серйозну проблему, від розв'язання якої певним чином залежить діяльність правоохоронних органів, добробут громадян. Проблема правового інформування може бути вирішена тільки при використанні комп'ютерних технологій. Перевага комп'ютерних баз даних перед звичайними бібліографічними засобами полягає в тому, що вони дозволяють легко шукати, зберігати і систематизувати величезну кількість документів. До того ж розвиток комп'ютерних мереж дає можливість користувачу, що знаходиться на відстані в тисячі кілометрів від центрального інформаційного банку, миттєво знаходити й одержувати всі необхідні дані.

На цей час практично всі економічно та інформаційно розвинуті країни мають довідкові правові системи. У США це – «WRU», «LEXIS», «WEST-LAW»; в Італії – «ITALGUIRE», «ENLEX»; у Великобританії – «INFOLEX», «PRESTEL»; у Бельгії – «Credos»; у Німеччині – система Бундестагу, «JURIS», «LEXinform»; в Австрії – «RDB»; у Канаді – «DATUM»; у Фінляндії – «FinLex»; у Франції – «IRETIV», «CEDIJ» і т.п. Найпотужнішою правовою системою в Росії, що завоювала більше половини ринку, є «Консультант Плюс». Це не просто телекомунікаційна система, а потужна сервісна структура, що дозволяє зробити загальнодоступною всю необхідну правову інформацію. З 1990 р. у Верховній Раді України функціонує, послідовно розвивається й удосконалюється база даних правової інформації. Доступ до міжнародної правової інформаційної мережі здійснюється за допомогою інформаційної системи GLIN у Верховній Раді України. Будь-яка база даних (а особливо – правових даних) повинна бути не просто комп'ютерним збірником інформації, але й інструментом роботи з такою інформацією, що особливо важливо для діяльності правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю.

Можна сказати, що системи баз даних (СБД) виникли в зв'язку з потребами інтеграції, інтеграції як за даними, так і за їх обробкою. Про-

блема інтеграції знань, звичайно, більш загальна, ніж питання інтеграції знань у СБД. На цей час виділяють три покоління цих систем. Системи першого покоління являють собою набори прикладних програм, що вирішують певні класи завдань, причому кожна програма опрацьовувала свої дані, і набори даних різноманітних завдань не інтегрувалися. Системи другого покоління розроблялися на основі використання систем управління базами даних (СУБД), що забезпечують інтеграцію завдань, які розв'язуються у системах, за даними. У системах третього покоління завдання інтегруються як за даними, так і за їх обробкою. Зростає інтелектуалізація СБД. Одна з цілей інтелектуалізації – звільнення користувача системи від турбот, що пов'язані із внутрішнім наданням даних.

На цей час в органах внутрішніх справ України використовуються системи третього покоління, що відповідає також і міжнародній практиці. Аналіз роботи, що проведена в Управлінні оперативної інформації (УОІ) МВС України дозволяє зробити висновок, що подібної стратегії дотримувалися і при створенні інтегрованого банку даних (ІБД). ІБД призначений для оперативного забезпечення співробітників і підрозділів ОВС інформацією для пошукової діяльності, розслідування і попередження злочинів у повному і зручному для використання вигляді, надання аналітичної, статистичної і контрольної інформації для розробки і прийняття обґрунтованих оптимальних рішень на всіх рівнях управління ОВС [2]. Взаємозв'язок різноманітних інформаційних обліків здійснюється через центральне ядро даних. При цьому особлива увага приділяється видам зв'язків, що здійснюються або за установчими даними особи, або за номером кримінальної справи, або за прикметами, адресою й ін. Поєднання всіх інформаційних потоків про осіб, що оголошені в державний, міждержавний розшук та його припинення в УОІ МВС України в результаті дозволяє отримати єдиний банк даних інформації про осіб, що розшукуються. Таким чином, інтеграція сприяє розвитку як наукового знання, так і практичних навичок і умінь. Безумовно, у спеціалістів з різноманітних галузей знань ще існує багато проблем як із погляду диференціації, так і інтеграції. Тут же обговорюється загальна стратегія застосування інформаційного підходу до рішення оперативно-пошукових завдань правоохоронних органів.

Очевидним став і той факт, що інформаційно-аналітична робота повинна передувати прийняттю рішень. При цьому акцентується увага на людському чиннику в справі інформаційно-аналітичного забезпечення роботи органів внутрішніх справ. Співробітник повинний уміти переоцінювати те, що вже досяг, задалегідь прогнозувати можливі невдачі і їхні наслідки. Таким чином, співробітники інформаційно-аналітичного підрозділу повинні функціонувати в двох напрямках – аналіз і прогнозування.

Управляти інформацією може тільки достатньо кваліфікований персонал. Але як це зробити при такому її обсягу? Наполеон, мабуть, був близький до рішення цієї проблеми ще у свій час, стверджуючи, що добре спланованою

операцією може вважатися та, де на випадок припадає не більше 30%, а інше – суворий розрахунок. На наш погляд, це заклик уникати імпровізації і спонтанності, проб і помилок, оскільки такий підхід дорого коштує.

І ще одна обставина. В інформаційно-аналітичній справі немає нічого остаточного, завершеного, а точніше, – вічного. Дійсність змінюється постійно, її місце займає нова. Будь-яка інформація веде неминуче до змін. Інформаційно-аналітичний підрозділ як ядро органів внутрішніх справ не має і не повинен мати владних функцій. Безумовно, інтелектуальні матеріали повинні бути сучасними, зрозумілими, науково обґрунтованими, пов'язаними з діями осіб, що приймають рішення, із стратегією і тактикою, виробленими органами внутрішніх справ.

Таким чином, інформаційно-аналітичне забезпечення в органах внутрішніх справ дозволяє тримати в полі зору, контролювати факти, зведення, події, пояснювати їх, давати їм тлумачення, знаходити зв'язки, працювати на випередження.

Безумовно, тут порушені далеко не всі питання, що пов'язані з оперативним обміном інформацією правоохоронних органів у боротьбі з транснаціональною злочинністю. Головне завдання, що ставилося автором, – привернути увагу вчених, практичних працівників до необхідності розглядати інформаційну функцію в правоохоронних органах України як невід'ємну складову системи функцій, що володіє певною автономією, тобто є самостійною. Таким чином, політика МВС України може стати результативною лише за умови істотного посилення її дієздатності, усіх її систем, ефективного виконання ними своїх функцій.

Список літератури:

1. Бандурка О.М. Управління в органах внутрішніх справ України: Підручник. Х., 1998.
2. Саницький В.А., Карашоба А.М., Святобог В.В. та ін. Система інформаційного забезпечення ОВС України: Навч.-практ. посіб. / За ред. Л.В.Бородича. К., 2000.

Надійшла до редколегії 16.06.2000

*А.М. Орлеан, слухач магістратури
Ун-ту внутр. справ*

Об'єктивна сторона злочину, передбаченого ст.124¹ Кримінального кодексу України: Проблеми та пропозиції

Злочинна поведінка людини відрізняється від звичайної тим, що несе в собі небезпеку для суспільних інтересів. У злочині, за звичаєм, психічну діяльність називають суб'єктивною стороною, а фізичну діяльність, яка являє собою рухи тіла та відповідні зміни, котрі вони викликають у зовнішнім світі, називають об'єктивною, тобто зовнішньою стороною людської поведінки.

У загальному сенсі, об'єктивна сторона злочинної діяльності – це реалізація задуманої суб'єктом мети шляхом активного впливу на хід подій